

II. ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS

a lépcsőfordulóban

Jó napot kívánok!

Üdvözlöm Önöket, Lednicén az állami kastélyban. Engedjék meg, hogy röviden megismertessem a kastély történetét. Lednicéről az első dokumentált beszámolók 1222-ből származnak. Az eredeti gótikus vár már 1322-ben az osztrák Liechtenstein-ház birtokába jutott. Ez a morvaországi székhely sok átépítésen esett át, a XVI. században liechtensteini II. Hartman idejében az eredeti várat reneszánsz kastéllyá építették át. A XVII. században barokk székhelyet építettek ki tágas kerttel és monumentális lovardával, mely Johann Bernhard Fischer von Erlach, a zseniális osztrák építész alkotása. A XVIII. és XIX. századfordulón a kastély ismét, ezúttal klasszicista stílusú, jelentős változtatáson esett át, és még ez sem az utolsó átalakítása volt. II. Alajos liechtensteini herceg 1846-1858-os években úgy ítélte meg, hogy Bécs a nyári mulatságok rendezésére nem alkalmas és Lednicét angol gótikus szellemnek megfelelő nagyszabású nyári rezidenciává építtette át. Az Európában páratlan szépségű, reprezentatív földszinti termek az európai arisztokrácia fenséges találkozóinak adtak helyet, melyek az I. állandó kiállításban tekinthetők meg.

A hercegi lakosztályok a kastély első emeletén voltak, a vendégek számára a kastély többi része szolgált. A kastély szobái, melyeket most meglátogatunk, 1945-ig szolgálták a hercegi családot. A helyiségek a XX. század 50-es éveitől kezdve egészen 2001-ig a mezőgazdasági múzeum kiállítótermei voltak. A XIX. század utolsó harmadának megfelelő eredeti megjelenési formájukban csak 2002-ben lettek újra látogathatók. Feljegyzések alapján sikerült több tucat bútort és festményt azonosítani 1885-ből, melyeket neves restaurátoraink helyreállítottak.

A **várószobán** haladunk keresztül, melyben 2 Liechtenstein várat nézhetnek meg (a kisebb festmény a Bécs melletti Mödlingben, míg a nagyobbik a németországi Stuttgarttól kb. 50 km-re délen található Liechtenstein várat ábrázolja).

Esterházy Zsófia, később Fünfkirchen Alajos szobája

Átmegyünk Zsófia liechtensteini hercegnő (1798-1869) szobájába, aki II. Alajos herceg testvére volt (azé a hercege, aki Lednicét neogótikus stílusban építtette át). Zsófia bátyja 1858-ban bekövetkezett halála után

gyakran meglátogatta megözvegyült sógornőjét, Franciskát Lednicén, ahol ő maga is nevelkedett. Zsófia férje Ezterházy Vince, akivel 1817-ben kötöttek házasságot, katonai szolgálatot teljesített a közeli Brünnben is. Hintóval az út közelebb volt Lednicébe, mint az Esterházy család székhelyére, Galántára.

Vince Lednicén halt meg 1835-ben. A házasság gyermektelen maradt. *Zsófia bizalmas barátnője volt Habsburg Zsófiának, Ferenc József császár édesanyjának. A császár 1854-ben wittelsbachi Erzsébet hercegnővel, Sziszivel kötött házassága után, Sziszi udvarhölgyévé nevezték ki. A tisztséget, mely az éretlen Sziszivel szemben maximális türelmet kívánt, 1862-ig töltötte be. A grófnő, mint azt a Lednicén fennmaradt akvarell is bizonyítja, tehetségesen rajzolt - a bécsi Hütteldorf kastélybeli szobájának látképe.*

Ennek a három első szobának a rendeltetése– női dolgozószoba, hálószoza és szalon - nem változott meg akkor sem, amikor Zsófia unokahúga, Franciska lánya, Liechtenstein Aloisa, asszonynevén Fünfkirchen (1838 – 1920) használta őket.

A dolgozószoba nagynéni által használt empire és biedermeier stílusú bútorait, valamint az alakos üvegfestményeket, Aloisie főleg festményekkel és személyes használati tárgyaival egészítette ki. A portrék valószínűleg hét nővére valamelyikét ábrázolják. Érdekes megfigyelni a korbéli fényképeket is, melyeket 1920 előtt készítettek. Az élő Liechtenstein testvéreket láthatják rajtuk. Balról az első karosszékben ülő hölgy Aloisie, mögötte áll Terezie von Bayern, II. János liechtensteini uralkodó herceg, Ferenc herceg és Muster udvarmester. Aloisie mellett Ida Schwarzenberg, Henrieta Liechtenstein és Anna Lobkowicz hercegnő ül. Két portré ismeretlen nemeseket ábrázol XIX. sz. eleji korhű öltözetben. August Friedrich Oelenhainz munkái. A családi teremben láthatnak majd még tőle 5 további arcképet.

Esterházy Zsófia, később Aloisie Fünfkirchen hálósobája

Itt láthatják a hálósobát, melynek berendezése tipikusan jellemző a XIX. sz. végére. Az üllőgarnitúra biedermeier stílusú, az esti imádkozáshoz az ágy mellé térdeplőt helyeztek, és a hölgyek számára nélkülözhetetlen öltözőasztal apróságokkal, például alpaka hajkefe- és fésűkészlettel. Az ágy falmélyedése alkóvként ismert, melyből két ajtó nyílik. A jobboldali ajtó a fürdőszobába, míg a baloldali a személyzet szobáiba vezet. Az ágy feletti festmény az úgynevezett kartus (virágkeretbe foglalt fej) F. Teller festő műve 1766-ból. A zöldruhás hölgy kis portréja lemezre lett festve. Az apostolfej a kastély legrégebbi festményei közé tartozik, 1500

körül készült. A csillár XIX. századi és hasított velencei üveg. Az asztalon kandallóóra áll Kronosz, az idő antik istenének szobrával.

Esterházy Zsófia, később Aloisie Fünfkirchen szalonja

A kastély első és második emeletének festmény dekorációja a lakók ízlése és érdeklődési köre szerint gyakran változott. Ebben a szalonban a Liechtenstein család tagjai által szisztematikusan gyűjtött terjedelmes lednicei grafikai, építészeti és fénykép gyűjtemény anyagának egy része került kiállításra.

Az építető II. Alajos, még a kastély rekonstrukciójának megkezdése előtt végigutazta Olaszországot és Angliában és Skóciában céltudatosan ismerkedett a műemlékekkel. 1835-ben már nős ember és családos apakén utazott el újra Angliába. Útjáról nagymennyiségű tanulmányt, vázlatot és egyéb dokumentumot hozott magával. Mindemellett barátai folyamatosan küldték a többit, de megrendelésre is érkeztek.

A gyűjteményt mindkét fia, II. János és Ferenc is céltudatosan tovább bővítette, mindketten nagyon jól kiismerték magukat az építőművészetben és a művészetekben és tudatosan szélesítették ismereteiket az ezekhez közelálló területeken is. Az ülögarnitúra fölötti akvarellek és színes nyomatok többsége az angol Joseph Nash (1808-1878, idősebb A. Pugin tanítványa) munkái. Ő a főnemesség életét romantikusan bemutató elképzelések minőségi, zsanerekben összehangolt litográfiák szerzőjeként ismert. Képviselteti magát az egy generációval fiatalabb William Clausen építész is. A hercegek érdeklődése nem csak az építészetre és a belső terek kialakítására vonatkozott, hanem a különböző kerti épületekre is. Kertjeikhez és parkjaikhoz is keresték az inspirációkat. Példa erre a Vlasimban található aueszpergi kert kínai pavilonjának színes kiadványa és az ottani kanári szigetek látképe.

A következő képek Sternberk, Dürnberk és Fürchtenstein látképei, melyek Rudolf Alt munkái. A tájképfestő Rudolf (1812-1905) és fiatalabb testvére Franz Alt (1821 – 1914) nagyon sok megrendelést kapott a liechtensteiniektől, a külső és belső terek megjelenítésére. A gyűjtemény nagy része manapság Vaduzban van. A fiatal lány és férfi szobra bisquitból/ mázatlan porcelánból/ készült, 1858 Bécs. Az asztalon lévő óra sevresi porcelán.

Családi terem

Az első emelet központi és egyben legnagyobb helyisége a családi terem. Az egyetlen barokk stílusban fennmaradt helyiség. A terem teljes

díszítése 1775 körül készült. Ugyancsak ebből az időből maradt fenn a Mária-Terézia korabeli kristály csillár. A XIX. sz. felénél történt kisebb belső átalakítások során a kandalló fölé gazdagon díszített faragott keret került az akkor uralkodó II. Alajost rendi öltözetben ábrázoló arcképpel. (II. Alajos idején nyerte el a kastély a mai neogótikus megjelenési formáját.) A képet az ismert udvari festő, Friedrich Amerling festette. A keret 1847-ben készült Bécsben.

A múlt század negyvenes éveiben átszállították a festményt a tulajdonosoknak Vaduzba, a Liechtensteini hercegség fővárosába, a további 5 arcképet Friederich Oelenhainz (1745-1804) festette. A legnagyobb festmény Mária Leopoldina hercegnőt, a Sternbekben született grófnőt, I. Ferenc József herceg feleségét ábrázolja. A négy kisebb képen az ő gyermekeik láthatók (balról jobbra) I. János (1760-1836), Leopoldina Adalgunda (1754-1823), I. Alajos (1754-1805) és Mária Antónia (1756-1821). Az eredeti festmények most a bécsi Liechtenstein Múzeumban találhatóak és a múzeum vezetésének köszönhetően jutottunk hozzá azok másolatához. Az utolsó festmény ismeretlen festő műve, mely ismeretlen nemeset ábrázol. Az asztalok, az ülőgarnitúra másolata és a hangversenyzongora korhűen lett elhelyezve.

Ferenc herceg dolgozószobája

Jelenleg Ferenc herceg dolgozószobájában vagyunk, akinek portréját 1898-ban a francia festő, Henri Gervéux (Ánry Zservé) festette meg. Ferenc herceg (1853-1938) II. Alajos legkisebb fia volt. A Mödling mellett található Liechtenstein kastélyban született. Édesapja halálakor még csak 5 éves volt. Csakúgy, mint édesanyja Franciska, nagyon szerette a lednicei nyári rezidenciát és gyakran tartózkodott itt.

Bécsben tette le az érettségét, majd a prágai és bécsi egyetemeken folytatva tanulmányait, jogot tanult. Az 1879 és 1922-es években, mint az Osztrák-Magyar Monarchia követségi attaséja tevékenykedett Brüsszelben. 1895-1899-ben az Osztrák-Magyar Monarchia kinevezett nagykövete volt a Pétervári cári udvarnál. Folyékonyan beszélt oroszul és a társasági élet középpontjává vált. Ebben az időben nagyon sok kapcsolatot alakított ki a vezető tudományos és művészeti intézménnyel. Tovább bővítette a családi képtárat és különböző társaságok élén állt. Többek között a Történelmi Műemlékvédelem Központi Bizottságának elnöke volt (melyet 1850-ben alapítottak), végrehajtotta ennek az intézménynek az átszervezését és így jött létre az 1911-ben alapított Műemlékvédelmi Központi Bizottság.

Nagybátyái példáját követve ő is katonai karriert futott be. Az első világháború folyamán jelentős humanitárius tevékenységet folytatott.

1929-ben feleségül vette Gutmann Elzát (1875-1947), Gutmann János nagyiparos lányát. Elza első férje Bethlenfalvi Erőss Géza (1908) volt. A házasság csak Ferenc bátyjának, II. János uralkodó herceg, halála után következett be, (kevésbé ismert, hogy II. János volt a leghosszabb ideig tevékeny uralkodó. 1848-tól állt a hercegség élén) aki ellenezte a házasságot. Az ok Elza származása lehetett, mivel a nemesi címet Elza „szénbáró“ apja megvásárolta.

Elzát a morvaországi Tovacsov kastélyában dédszülei nevelték fel. Apjának, Guttmann Jánosnak 1878-ból származó portróját közepén láthatják. A hercegi pár, Ferenc és Elza fényképe a dolgozóasztalon látható. (A nagyobb fénykép Ferenc unokatestvérét és névrokonát ábrázolja) Ferenc herceg, 1929-től uralkodó herceg, feleségével az egész uradalmat meglátogatta. Leggyakrabban Bécsben a Bankgrassén tartózkodtak. Mivel a házasság csak idős korban valósult meg, gyermektelen maradt. A herceg nagyvonalú ajándékozó volt. Anyagilag támogatta több templom építését is. 1938 márciusában átadta a kormányzást unokaöccsének, II. Ferenc Józsefnek, a jelenlegi János Ádám uralkodó herceg édesapjának.

A képi dekoráció emlékeztet minket arra, hogy a Liechtensteinek többek között lótenyésztésükről is híresek voltak, sőt a XVII. században saját fajtát is nemesítettek. Ennek a fajtának kiemelkedő képviselőit ismert festők örökítették meg. Szponzoroknak köszönhetően a gyűjteményt két eredeti lednicei olajfestménnyel sikerült bővíteni, melyek amsterdami aukción kerületek megvásárlásra. Az eredeti bútorzat értékes fonott bútorok gyűjteménye, melyek a XIX. században nagyon közkedveltek voltak, majd a sarokban álló mahagóni szekrényeken állólámpákat láthatnak, melyek eredetileg petróleumlámpák voltak, és a XX. század elején ugyan úgy, mint az egész kastélyba (1903) bevezették az elektromos áramot.

Ferenc herceg hálósobája és a személyzeti szoba

A hercegi hálósoba, melyen áthaladnak, viszonylag egyszerűen lett berendezve. Ennek a kis helyiségnek az érdekessége az ún. angol erkély, mely a kertre nyújt szép kilátást. A falon az elődök barokk portréi láthatók, az ágynemű eredeti. A sisakos fiú Fribert gróf, a Liechtensteinek közeli rokona. A herceg saját személyzetének szobáján keresztül jutnak ebédlőbe.

Ebédliő

Az úgynevezett kisebédliő a családtagok étkezésére szolgált. Az asztal nagyobbítható, középre 2 méteres lapok helyezhetők be. Amikor a Liechtensteinek vendéget fogadtak, a földszinten terítettek meg, a lovagteremben vagy az a melletti nyári ebédliőben. A jobboldali kép „Vár látképe” 1839-ből származik és alkotója az osztrák tájképfestő Anton Hansch (1813-1876). A bécsi akadémia hallgatója volt és legalább 10 alkotása díszítette a lednicei kastély falait. Az utána következő tájkép a holland festő Jan van Looten alkotása. A homlokfalon Vezúv látképe, valamint az olaszországi Verona városának reneszánsz kapuja látható. A baloldali képek, melyek szintén magán szponzoroknak köszönhetően aukciókon kerültek visszavásárlásra, az eredeti lednicei gyűjtemény részei, alkotójuk Francouz Jacques D Arthois. A csillárt és üveg poharakat megrendelés alapján közvetlen ebbe az ebédliőbe készítették. A kancsó és a komódon lévő esküvői motívumokkal díszített poharak a XIX. századból származnak.

Képtár

A Liechtenstein-ház évszázadokon keresztül a képzőművészeti alkotások kiemelkedő európai gyűjtői közé tartozott, és éppen itt a képtárban lettek elhelyezve a kiváló műrecek, zömmel holland mesterek olajfestményei. *II. Alajos nem sokkal halála előtt magához hívatta Bécsbe Jacub von Falkét és rendelkezésében saját gyermekei nevelőjévé nevezte ki. Az európai művészet megismerése végett mindkét fiú tanulmányútra indult. Elsősorban II. Jánost lehet valódi mecénásnak tekinteni. Újból összeíratta és rendezte a család bécsi képgalériáját, melynek kezdete Rudolf korára nyúlik vissza. II. János a képtárat tovább gazdagítva gyakorta vásárolt alkotásokat neves európai festőktől. A második világháborút követően ezt a híres gyűjteményt a liechtensteini hercegi család székhelyére, Vaduzba szállították át.*

A kastély galériájának mai dekorációját képező műalkotások keletkezése a XVI. és XIX. század közötti időre tehető. A földszinti könyvtárba vezető ajtó melletti képek Egon Jettel német festő Lovrani temető és Zetsche Kápolna belső című alkotásai. Az ajtó másik oldalán a Kakasviadal látható – mely aukción került megvásárlásra, ugyanúgy, mint Carl Ruthart küzdő medve jelenete. Az idős lovag portréja Karel Mario Thuma liechtensteini udvari festő műhelyéből származik, aki a XIX. és XX. századfordulón Lednicén élt és a Liechtenstein gyűjteménybe nagyon értékes tájképeket alkotott. Thuma a maga idejében a Morva-Sziléziai Művészek Szövetségének nevezetes tagjai közé tartozott. Hieronymus Bosch német tanácsos korabeli portrémásolata Albrecht Dürertől. Ezt a másolatot az értékes eredeti műveknél szokásos módon keretezték,

amikor is az eredeti alkotást biztonságos tárolókban helyezték el, míg a másolatot kiállították. 4 pásztorjelenet következik. A XVII. századból származó Kolostor látképe és a Téli vidéki multság a Brünn melletti Klobouky-ban a legérdekesebb festmények közé tartoznak. A tájkép a halással és csónakkal Cornelis Decker alkotása. A kínai szalonba vezető ajtótól balra egy képet láthatnak, mely a híres holland festő, Gillise van Tillborgh alkotása és a családi portrét készítő művészt ábrázolja, továbbá még két tájképet – mindegyik aukción lett megvásárolva. Távolabb M. Wytenbrok tájképét, ismeretlen holland festő családi jelenetét és K Litchauser Haldokló vándormuzsikusát láthatják.

Kínai szalon

Tekintsék meg a nagy kínai szalont, mely Franciska hercegnő lakosztályához tartozik és a tapétával és ablakok fölötti drapériákkal együtt csaknem változatlan formában maradt fent. Eredeti a kínai csillár és a bambuszt imitáló mennyezeti stukkó is. A szalon berendezéséhez tartozott az ülőgarnitúra és a XIX. század közepéről származó asztal is. A sarokvitrinekben az apró keleti tárgyakat helyezték el. A romantika időszakában divattá vált a főúri rezidenciákban a kínai és japán művészet megjelenése. A Liechtenstein gyűjtemény a keleti művészet tekintetében rendkívül gazdag volt. A lakosztályhoz üvegházba vezető saját bejárat és angolparkra néző nagy terasz tartozott.

A hercegnő dolgozószobája

Beléptek Franciska liechtensteini hercegnő (1813-1881) dolgozószobájába, aki II. Alajos liechtensteini herceghez 1831-ben ment feleségül. 1856-ban Lednicén ünnepelték ezüstlakodalmukat. Két évre rá a herceg haldoklik. Mint már említettük, a nehéz időkben sógornője, Esterházy Zsófia, akinek lakosztályát a látogatásuk elején láthatták, sokat segített neki a gyermekei nevelésében. *Nem csak ő tevékenykedett a császári udvarnál. II. Alajos édesanyja, Leopoldina, született Stenberki grófnő, szintén udvarhölgy volt. A vezető személyiség azonban elsősorban Mária Eleonóra volt (1745-1812), akit az ülőgarnitúra felett láthatnak, a régi Oettingen – Spielberg hercegi házból származott. Tizenhat évesen ment feleségül József liechtensteini herceghez. Az udvarnál Leopoldinát férje után bizalmasan Francinnak és Eleonórát Karlinnak szólították. Férje, Boromeusz Károly, aki a morvaországi Krumlovban családi hitbizománnyal megalapítja a fiatalabb liechtenstein ágat. Halála után szobáit továbbra is tiszteletben tartották és Mama szobáinak nevezték és alkalmakkor vendégszobáknak használták. Figyeljék meg, hogy ebből a szobából különleges kilátás nyílik a franciakertre.* Eredeti Liechtenstein gyűjteményből aukción

vásárolt kép – Szoba három férfival, az asztali órát asztronómiai alakok díszítik.

A hercegnő öltözőszobája

Az öltözőszoba eredetileg a XIX. második felében angol porcelán káddal és mosdóasztallal volt felszerelve, melyeket mai napig itt láthatnak. Azonban a fürdőszobát a XX. század 20-as éveiben modernizálták. A falon egy 1834-ből származó képet láthatnak, mely Franciska hercegnő alkotása.

A hercegnő hálósobája

A klasszicista írószekrény fölött látható festmény idősebb Kriehuber József (1801-1876) munkája, mely II. János herceget ábrázolja tizennyolc éves korában, amikor apja II. Alajos herceg halála után 1929-ben uralkodó herceggé vált és kevésbé ismert az a tény, hogy 71 éves uralkodása I. Habsburg Ferenc uralkodásától is hosszabb volt.

A helyiség érdekessége a beépített imahely. Az ágy gazdagon intarziázott fejege a „Levétel a keresztről“ bibliai jelenetet eleveníti meg. A Három Királyok hódolata című festmény XVI. századi olasz festő alkotása. A kislány portrékon a hercegnő hat lánya közül kettő látható. A hálószoba berendezéshez gazdag faragással díszített neogótikus komód és intarziás barokk szekrény tartozik.

Az összekötő folyosóról a második emeleti gyerekszobákba és a nevelőnők szobáiba lehetett átjutni.

A tálalóból a másik oldalról láthatják az ebédlőteremet, melynek ez a helyiség képezte a hátországát. A beépített szekrényekben az étkezészeteket és asztalneműt tárolták, a szemközti szekrény öltözőként szolgált. Baloldalon II. Alajos és felette a vadásztársaság tagjainak portréit láthatják.

Statikai okok miatt nem lehet a hall lépcsőházában tartózkodni, ezért kérem Önöket, hogy megállás nélkül haladjanak át rajta. A családi szalon előszobájában, az úgynevezett biliárd szalonban várakozzanak. A körfolyosóról három családi portrét (Emanuel, Gundakar és Fülöp Erasmus) látnak, melyek az eredetileg 11 portréből álló családi galériából maradtak meg.

Biliárdszalon

A biliárdszalon berendezése olyan tárgyakkól áll, melyek eredetileg a kastély kaszinójában voltak elhelyezve, tehát elsősorban a neogótikus biliárdasztal és kártyaasztalok. Azonban eredeti helyén áll az egyedülálló

gazdagon díszített neogótikus szekrény. Képi dekorációul itt Anton Flórián herceg lovas portréja szolgál. A fekete fa szekrény Ceylonból (Sri Lankáról) származik. Fölötte ismeretlen festő két portréja látható az eredeti Liechtenstein gyűjteményből. A szalon férfias jellegét hangsúlyozó kisebb tárgyak közül a tubákos szelence és a vadászcímerrel díszített váza maradt meg. XVII. századi holland mester készítette a szintén aukción megvásárolt két képet – Vadászó társaság és Lévita ágyasával.

Folyosó

A folyosóról betekinthetnek a személyzet fürdőszobával és vécével felszerelt szobájába. A gyermek hercegek és hercegnők, gondozóik és nevelőnők lakószobái a kastély második emeletén vannak, ahol a III. állandó kiállításon tett látogatásuk alkalmával megtekinthetik azokat.

Házi kápolna

A hercegi házi kápolnából betekinthetnek a kastélykápolnába, mely 1848-ban a kastély neogótikus stílusban történő átépítéskor épült. Nem csak a hercegi család, hanem a helyi egyházközség tagjai számára is szolgált, mivel az eredeti templom a mai franciakert helyén állt, és 1732-ben lebontásra került. A kápolnát idősebb szent Jakabnak szentelték. A rendkívül értékes orgona körülbelül 430 éves. A bejáratnál baloldalon elhelyezett ereklye –a szent Sínai-hegy Hóreb köve. A házi kápolna dekorációját Johann Umlauf Szent Jana és szent Anna, Szent a könyvvel és Szent Péter képei egészítik ki.

Az utolsó helyiség a fehérenemű kamra és a XIX. század húszas éveinek fürdőszobája, ekkor újítták fel a hercegi lakosztályok helyiségeit Weinbrenner építész vezetésével. Öblítő WC, kád meleg és hideg vízvezetékekkel és porcelán toalettészlet.

A hercegi lakosztályok megtekintése itt véget ér. Köszönjük látogatásukat, és engedjék meg, hogy figyelmükbe ajánljam még a 2. emeleti kiállítást, a földszinti reprezentációs termeket és a pálmaházat.